

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ (П.І.Б.)
_____ 2020 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень

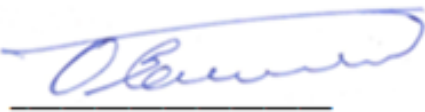
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	106 «Географія»

Розробники:

зав. кафедри економічної та соціальної географії і туризму, д. г. н., професор Топчієв О.Г.,
доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму, к.г.н., доц. Нефедова Н. Є.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Протокол № 1 від 31 серпня 2020 року

Завідувач кафедри

Топчієв О.Г.

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК)
геолого-географічного факультету:

Протокол № 1 від 23 вересня 2020 року

Голова НМК

Сич В. А.

ВСТУП

Навчальна програма нормативної навчальної дисципліни «Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки PhD студентів спеціальності 106 «Географія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи наукових досліджень в географії, аналіз та презентація результатів дослідження.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Обробка літературних даних, методи наукових досліджень з географії та аналіз їх результатів.
2. Презентація результатів наукових досліджень.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни - підготовка аспірантів до здійснення науково - дослідницької діяльності, ознайомлення їх зі стратегією та тактикою аналізу інформаційних джерел, організації наукової праці, проведення експериментальних досліджень з географії, надання їм певних знань щодо методики й інструментарію дослідження, написання наукових статей, а також правил підготовки, оформлення та захисту дисертаційної роботи.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- розширити в аспірантів спектр знань у сфері сучасних методів проведення наукових досліджень з географії;
- надати аспірантам необхідні знання та практичні навички для пошуку, накопичення та аналізу наукової інформації з теми дисертаційного дослідження, написання наукових публікацій, оформлення та захисту дисертації;
- сприяти розвитку професійних умінь з формулювання та презентації результатів проведених досліджень.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Загальних:

- **ЗК01.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- **ЗК04.** Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
- **ЗК05.** Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
- **ЗК08.** Здатність до усної і письмової презентації та обговорення результатів наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.

Спеціальних:

- **СК01.** Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у географії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей..
- **СК03.** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру (в сфері економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів), оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень..
- **СК05.** Здатність використовувати новітні інформаційно-комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.
- **СК07.** Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення, застосування наявних фундаментальних та створення нових цілісних знань.
- **СК08.** Здатність проводити пошук, обробляти, аналізувати та систематизувати наукову інформацію за темою дисертації, обирати методики і засоби вирішення наукових задач.
- **СК09.** Здатність демонструвати глибинні знання та розуміння основних концепцій, важливих фактів, принципів та теорій з географії.
- **СК10.** Здатність самостійно здійснювати науково-дослідницьку діяльність в галузі географії та суміжних науках, інтерпретувати дані власного наукового дослідження, відносити їх до

відповідної теорії з використанням сучасних методів дослідження, інформаційних технологій.

Очікувані програмні результати навчання.

Кінцеві програмні результати навчання (РН), формуванню яких сприяє навчальна дисципліна «Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень»:

- **РН01** Передові концептуальні та методологічні знання з географії (економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів), а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, засвоєння нових знань та здійснення інновацій.
- **РН02.** Глибоко розуміти загальні принципи, методи географічних наук, методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях (у сфері економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів) та у викладацькій практиці.
- **РН05.** Ґрунтовні знання методів наукових досліджень економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів та вміння їх використовувати на належному рівні.
- **РН06.** Знання ранніх та нових актуальних напрямів досліджень, сучасних досягнень в галузі географії, застосування їх для вирішення наукових завдань і самостійної пошукової роботи в межах обраної спеціальності (Географія).
- **РН07.** Вміти презентувати та обговорювати з фахівцями та широкою аудиторією результати досліджень наукових та прикладних проблеми з географії державною та іноземною мовами, кваліфіковано їх відобразити у наукових публікаціях, провідних міжнародних наукових виданнях.
- **РН08.** Вміти планувати і виконувати експериментальні та теоретичні дослідження з географії, дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних і інших досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.
- **РН10.** Вміти використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, комп'ютерні засоби та програми при проведенні наукових досліджень та в освітній діяльності (пошук, оброблення та аналіз інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу).
- **РН11.** Вміти ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі географії, науково-дослідницькій та інноваційній діяльності, використовуючи міждисциплінарні підходи, результатом яких є отримання нових знань.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми студенти повинні:

знати:

- Основні методи, прийоми науково-дослідницької діяльності та вміти вибирати найбільш доцільні методи дослідження наукових проблем.
- Порядок вибору і формулювання проблеми і теми наукового дослідження.
- Правила пошуку інформації у процесі наукової роботи, накопичення та обробки літературних даних, особливості написання огляду літератури в природничих науках.
- Правила презентації результатів наукових досліджень у вигляді звітів, наукових статей, тез доповідей.
- Порядок оформлення та представлення дисертаційної роботи з географії, вимоги до опублікування результатів дисертаційної роботи.
- Вимоги до презентації дисертаційної роботи з географії та її прилюдного захисту.

вміти:

- Самостійно сформулювати мету, завдання, об'єкт й предмет дослідження згідно обраної теми

- дисертаційної роботи;
- Використовувати інформаційно-пошукові системи та бази даних для пошуку наукової інформації з географії, обробляти та аналізувати отриману інформацію; володіти навичками збору, обробки, критичного аналізу та систематизації інформації за темою дослідження.
  - Виділяти і систематизувати основні ідеї в наукових текстах, критично оцінювати інформацію, що надходить з різноманітних наукових джерел.
  - Використовувати сучасні методи дослідження в географії при проведенні самостійної науково - дослідницької діяльності, інтерпретувати та аналізувати їх результати;
  - Застосувати комплексний підхід до наукового дослідження географічних об'єктів та явищ сучасними методами.
  - Представляти отримані результати наукових досліджень у вигляді звітів і наукових публікацій в фахових рецензованих виданнях.
  - Використовувати сучасні комп'ютерні інформаційні технології та програми у наукових дослідженнях та публічній презентації їх результатів;
  - Володіти навичками публічного виступу в науковій діяльності, аргументації, ведення дискусії та полеміки;
  - Здійснювати інноваційну діяльність та трансформувати наукові дослідження і розробки у конкурентоспроможні товари і послуги.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин, що становить 4 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Обробка літературних даних, методи наукових досліджень з географії та аналіз їх результатів.

Тема 1. Формулювання теми, визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження з географії.

Тема 2. Пошук інформації у процесі наукової роботи, накопичення та обробка літературних даних. Особливості написання огляду літератури в природничих науках.

Тема 3. Порядок здійснення та основні сучасні методи наукового дослідження в географії..

Змістовий модуль 2. Презентація результатів наукових досліджень.

Тема 4. Робота над написанням наукових статей, тез доповідей. Фахові видання з географії та провідні закордонні журнали, що входять в наукометричні бази даних Scopus, Web of Science, правила публікації результатів наукових досліджень в них.

Тема 5. Виклад змісту та структура дисертації, оформлення дисертаційної роботи з географії.

Тема 6. Правила та вимоги до презентації результатів дослідження з географії, прилюдний захист дисертації.

3. Рекомендована література

1. Топчієв О. Г. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля : навч. посіб. : для студентів ВНЗ / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська.– Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2018.– 346 с.
2. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика. Навчальний посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2005. - 632 с.
3. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії : підручник / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська.– Херсон : Гельветика, 2020.– 366 с
4. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с. http://nmetau.edu.ua/file/konverskiy_metodologiya_ta_organizatsiya_naukovih_doslidzhen.pdf
5. Пономаренко Л. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради / Автор-упор. Л. Пономаренко. - К.: Редакція "Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України"; Толока, 2010. - 80 с.
6. Калуев А. В. Что полезно знать ученому перед тем, как писать свой труд. - Киев, 2001. 17.
7. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень [Текст]: Навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л.

- М. Моїсєєв. - 3-є вид., перероб. і допов. - К.: ВД «Професіонал», 2005. - 240 с.
8. Як правильно оформити дисертацію та документи атестаційної справи. 3б. нормат. док. з питань атестації наук, кадрів вищої кваліфікації / Упоряд. Л. Мірошниченко. - К.: Толока, 2012. - 56 с.
  9. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень. Навч. посібник. - 5-є вид. - К.: Професіонал, 2008. - 240 с. _можно скачати: <http://www.twirpx.com/file/854578/>
  10. Перелік спеціалізованих вчених рад (Додаток 1 до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.03.2019 № 358) - http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%A1%D0%A0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%BA_05.03.19_%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_2019.pdf
  11. Склад спеціалізованих вчених рад (Додаток 3 до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.03.2019 № 358) - http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%A1%D0%A0_%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8_05.03.19.pdf
  12. Перелік наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук - <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pravo-diyalnosti/2018/10/08/perelik-naukovikh-fakhovikh-vidan-12.pdf>
  13. Перелік електронних наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук - <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pravo-diyalnosti/2018/10/08/elektronnikh-fakhovikh-vidan-11.pdf>
  14. Положення про спеціалізовану вчену раду - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1170-11>
  15. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-%D0%BF>
  16. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації - <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>
  17. Рекомендації щодо оформлення дисертації, цитувань та бібліографічних посилань - <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0.zip>
  18. Рекомендації щодо оформлення Висновку установи про наукову та практичну цінність дисертації - <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82.zip>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання іспит.

5. **Методи діагностики успішності навчання** студентів здійснюється шляхом: оцінювання якості виконання та теоретичного осмислення практичних робіт; усного контролю знань з кожної теми; оцінювання поточних письмових робіт та іспиту.